

Povijest hrvatskoga književnoga jezika

(od doseljenja na Balkan do 15/16. stoljeća)

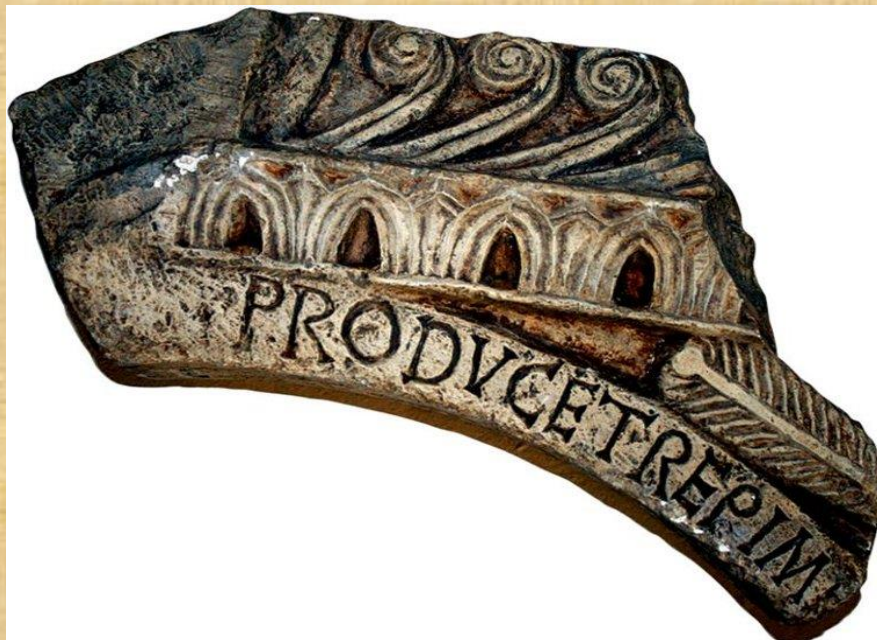
- u početnim stoljećima balkanskoga života, hrvatski su dostojanstvenici pisali **latinskim jezikom i latinicom**
- iz toga vremena datiraju: **Trpimirov natpis, Trpimirova darovnica, Branimirov natpis, Nadgrobna ploča kraljice Jelene i dr.**

Povijest hrvatskoga književnoga jezika

(od doseljenja na Balkan do 15/16. stoljeća)

Trpimirova darovnica (852.)

- najstarija sačuvana isprava hrvatske povijesti

Branimirov natpis (888.)

- prvi se put spominje ime **Hrvat**

Povijest hrvatskoga književnoga jezika

(od doseljenja na Balkan do 15/16. stoljeća)

- u 9. stoljeću, zahvaljujući misiji braće **Konstantina Ćirila i Metoda** iz Soluna, Hrvati dolaze u kontakt sa **staroslavenskim (crkvenoslavneskim) jezikom**

Povijest hrvatskoga književnoga jezika

(od doseljenja na Balkan do 15/16. stoljeća)

- budući da su Konstantin Ćiril i Metod bili u misiji širenja kršćanstva, na tom su jeziku zabilježene mnoge molitve, crkvene i liturgijske knjige za koje je Konstantin Ćiril izradio i posebno pismo zvano **glagoljica**

Ɱ	Ɑ	Ɱ	Ɐ	Ɒ	ⱱ	Ⱳ	ⱳ	ⱴ	Ⱶ	ⱶ
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
ⱷ	ⱸ	ⱹ	ⱺ	ⱻ	ⱼ	ⱽ	Ȿ	Ɀ	Ⳁ	ⳁ
L	M	N	O	P	R	S	T	U	V	Z

Povijest hrvatskoga književnoga jezika

(od doseljenja na Balkan do 15/16. stoljeća)

- staroslavenski su tekstovi s vremenom postajali sve bliži hrvatskom narodnom jeziku te je tako nastao **starohrvatski jezik**
- starohrvatski je uklesan u prve hrvatske spomenike iz 11. i 12. stoljeća, kao što su **Plominski natpis, Krčki natpis, Valunska ploča, Grdoselski ulomak, Senjska ploča i Bašćanska ploča**

Povijest hrvatskoga književnoga jezika (od doseljenja na Balkan do 15/16. stoljeća)

Baščanska ploča (1100)

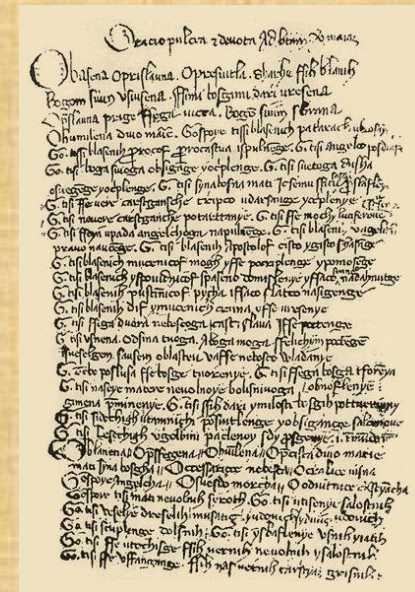
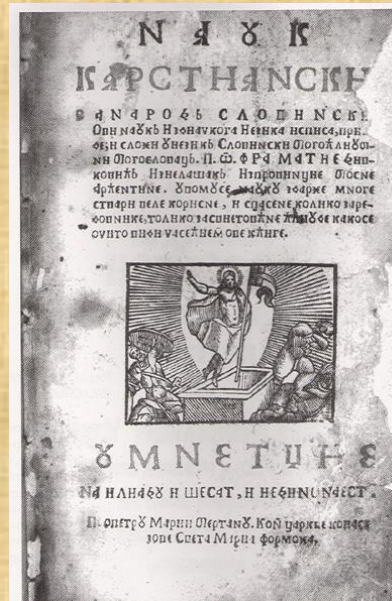
- najvrjedniji tekst iz početnih stoljeća hrvatske pismenosti
- darovnica hrvatskoga kralja Zvonimira
- pronađena u crkvi sv. Lucije u Jurandvoru na Krku
- pisana starohrvatskim jezikom i prijelaznim oblikom glagoljice

Povijest hrvatskoga književnoga jezika

(od doseljenja na Balkan do 15/16. stoljeća)

- pismo hrvatska ćirilica ili bosančica javlja se u 12. stoljeću
- na hrvatskoj ćirilici pisani su: **Povaljska listina**, **Poljički statut** i **Šibenska molitva**

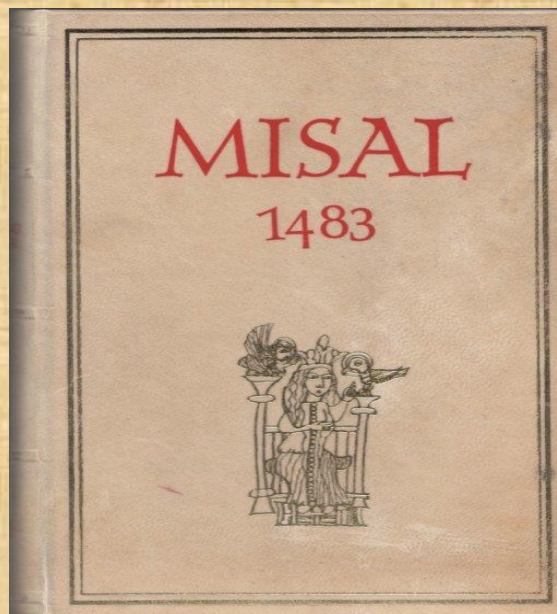

Povijest hrvatskoga književnoga jezika

(od doseljenja na Balkan do 15/16. stoljeća)

Početak tiskarstva

- Hrvati pripadaju malobrojnim europskim narodima koji imaju svoje **inkunabule** ili **prvotiske**, tj. vlastite knjige tiskane na vlastitu tlu u prvim desetljećima tiskarstva
- **Misal po zakonu rimskog dvora** (1483.) prva je hrvatska tiskana knjiga

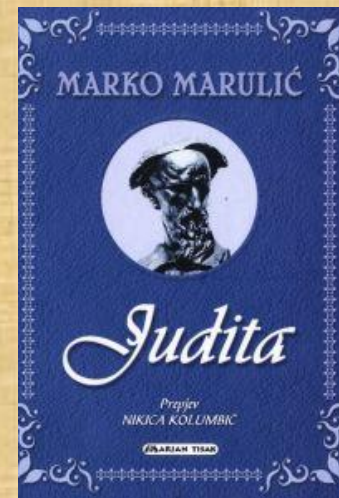

Povijest hrvatskoga književnoga jezika

(16.-18. stoljeće)

Prva književna djela

Čakavsko narječje:

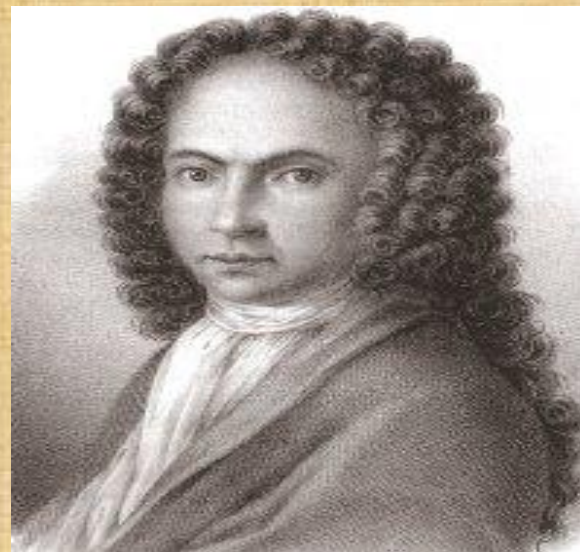
- **Marko Marulić** (otac hrvatske književnosti): ***Judita***
- **Petar Zoranić**: ***Planine*** (prvi hrvatski roman)
- **Petar Hektorović**: ***Ribanje i ribarsko prigovaranje*** (prvi hrvatski putopis)
- **Hanibal Lucić**: ***Robinja*** (prva hrvatska drama)

Povijest hrvatskoga književnoga jezika (16.-18.stoljeće)

Prva književna djela

Štokavsko narječje:

- **Marin Držić: *Dundo Maroje, Novela od Stanca***
- **Ivan Gundulić: *Osman, Dubravka, Suze sina razmetnoga***

Povijest hrvatskoga književnoga jezika (16.-18. stoljeće)

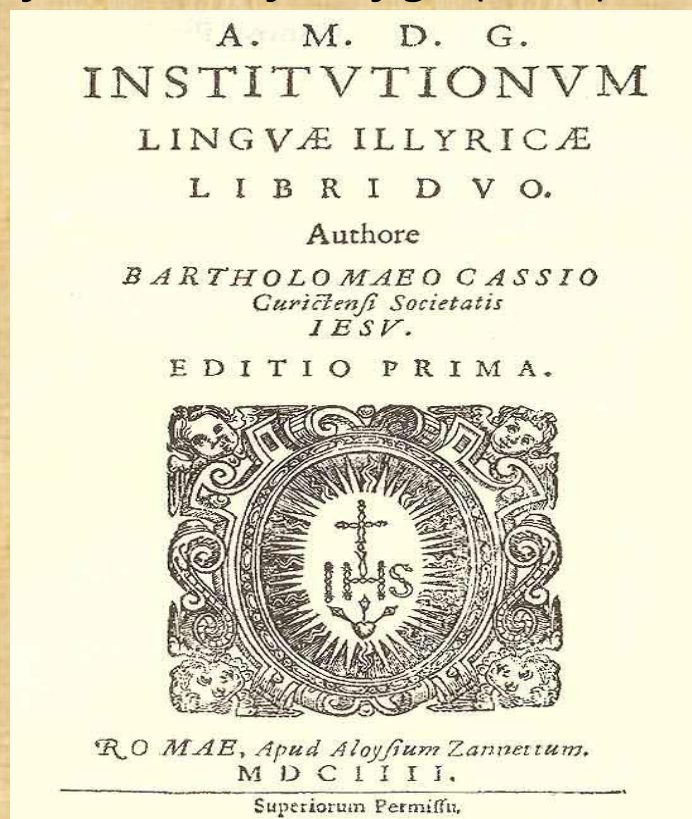
Prvi veliki hrvatski rječnik

- **Faust Vračić: *Rječnik pet najplemenitijih europskih jezika latinskoga, talijanskoga, njemačkoga, hrvatskoga i mađarskoga* (1595)**

Prva hrvatska gramatika

- **Bartol Kašić: *Temelji ilirskoga jezika u dvije knjige* (1604)**

Povijest hrvatskoga književnoga jezika

(16.-18. stoljeće)

Ozaljski književni krug

- pripadnici toga književnoga kruga stvaraju književna djela mješavinom svih triju narječja

Petar Zrinski

Fran Krsto Frankopan

Povijest hrvatskoga književnoga jezika (19. stoljeće)

Hrvatski narodni preporod

- nacionalno-politički i kulturni pokret
- na čelu pokreta: **Ljudevit Gaj**
- ostali sudionici: **Vjekoslav Babukić, Petar Preradović, Stanko Vraz, Ivan Mažurnaić** i dr.

Ljudevit Gaj

Povijest hrvatskoga književnoga jezika (19. stoljeće)

Hrvatski narodni preporod

- zadaci pokreta:
  - a) stvaranje zajedničkoga jezika svih Hrvata
  - b) ujednačenost slovopisa
  - c) uporaba hrvatskoga jezika u školama i svim javnim ustanovama

Povijest hrvatskoga književnoga jezika

(19. stoljeće)

- **1843.** godine Ivan Kukuljević Sakcinski je u Hrvatskom saboru održao prvi govor na hrvatskome jeziku
- **1847.** godine hrvatski je jezik proglašen službenim

Povijest hrvatskoga književnoga jezika (19. stoljeće)

Filološke škole

- **Zadarska (Ante Kuzmanić):** osnovica književnoga jezika mora biti narodni štokavsko-ikavski govor
- **Riječka (Fran Kurelac):** književni jezik mora biti utemeljen na elementima zajedničkim svim književnim jezicima
- **Zagrebačka (Adolfo Veber Tkalčević):** nastavlja jezikoslovne ideje iliraca; za unošenje čakavskih i kajkavskih elemenata
- **Daničićeva ili vukovska:** „Piši kako govoriš”

Povijest hrvatskoga književnoga jezika

(20. stoljeće)

- u 20. stoljeću, razvoj hrvatskoga književnoga jezika bio je **sputavan**
- **za vrijeme Kraljevine SHS (Kraljevine Jugoslavije):** težnja za stvaranjem jedinstvenoga hrvatskoga i srpskoga jezika; dokidanje hrvatskih jezičnih posebitosti

Povijest hrvatskoga književnoga jezika

(20. stoljeće)

- za vrijeme NDH (Nezavisna Država Hrvatska):
hrvatski se jezik nastoji odvojiti od srpskoga

*„Hrvatski službeni i književni jezik jest štokavsko narječje jekavskoga odnosno iekavskoga govora (...)
ima se pisati po korienskom, a ne zvučnom
pravopisu.“*

Povijest hrvatskoga književnoga jezika

(20. stoljeće)

- **za vrijeme SFRJ (Jugoslavija):** zanemarivanje razlika između hrvatskoga i srpskoga jezika; u skladu s komunističkom ideologijom, dolazi do ponovne težnje ka jezičnome jedinstvu;
novosadski dogovor (1954): narodni jezik Srba, Hrvata i Slovenaca je jedan jezik

Povijest hrvatskoga književnoga jezika (20. stoljeće)

- 17.3.1967. godine, najvažnije znanstvene i književne ustanove i najugledniji hrvatski jezikoslovci, književnici i drugi javni djelatnici oglasili su se **Deklaracijom o nazivu i položaju hrvatskoga književnoga jezika**

Povijest hrvatskoga književnoga jezika

(20. stoljeće)

U Deklaraciji se zahtijeva poštivanje ustavnoga propisa o **jednakosti i ravnopravnosti četiriju književnih jezika**: slovenskoga, hrvatskoga, srpskoga i makedonskoga. Zahtijeva se **dosljedna primjena hrvatskoga književnog jezika** u školama, novinarstvu, javnom i političkom životu, na radiju i televiziji kada se govori o hrvatskom stanovništvu te da službenici, nastavnici i javni radnici, bez obzira otkuda potjecali, službeno upotrebljavaju književni jezik sredine u kojoj djeluju.